

УКРАЇНА

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ»**

вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, Київська обл., 09107, тел. 0(4563) 5-12-40,
тел./факс 5-04-24 E-mail: Kyiv_academy@ukr.net, Web: <https://www.kristti.com.ua/>
Код ЄДРПОУ 02139618

СХВАЛЕНО

Протокол вченої ради
КНЗ КОР «КОІПОПК»
від 23.04.2024 № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КНЗ КОР «КОІПОПК»
від 24.04.2024 № 70

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів (викладачів)
предметів мистецької освітньої галузі (інтегрований курс «Мистецтво»)

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 року № 904, Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Нова українська школа: відповідаємо на виклики», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 28.04.2020 № 567 (для вчителів початкових класів), та у відповідності до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Освітня програма також враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688, Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про

затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність учителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний учитель предметів мистецької освітньої галузі закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток учителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року №988-р., та на основі Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року №87, Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898,

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти;
- поглибити й розширити знання вчителів закладів загальної середньої освіти з теорії і практики навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей учителів закладів загальної середньої освіти;
- удосконалити вміння вчителів закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції / відеолекції / вебіари / відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми / навчальні тренінги / семіари / майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- **для очного навчання:** мультимедійний проєктор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення,

спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайнресурсів;

- **для дистанційного навчання:** комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері початкової та базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту початкової освіти, Державного стандарту базової середньої освіти, Державного стандарту повної загальної освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти;
- академічної свободи вчителя в організації освітнього процесу.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту початкової освіти та Державного стандарту базової середньої освіти, типових освітніх програм початкової школи, типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (освітніх програм, укладених науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку), модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їхніх освітніх потреб;
- формувати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- використовувати модельну навчальну програму для розроблення навчальної програми;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі всіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

1.	Розробник освітньої програми	Ковальова Світлана Василівна, доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук, доцент
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі

3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей					
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) предметів мистецької освітньої галузі: учителі музичного мистецтва, учителі образотворчого мистецтва, учителі мистецтва					
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність вчителя (викладача) предметів мистецької освітньої					
6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття	6			6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи	2			2
		1.3.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій	2			2
		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку	2	2	16	20
		2.1. Інваріантна складова модуля		2	2	10	14
		2.1.1.	Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя	2			2
		2.1.2.	Педагог в системі компетентісно орієнтованої освіти			2	2
		2.1.3.	Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності		2		2
		2.1.4.	Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу			2	2
		2.1.5.	Психологічна підтримка учасників освітнього процесу			6	6

		2.2. Варіативна складова модуля			6	6
		2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи			6	6
		2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в школі			6	6
		2.2.4. Комунікативна компетентність педагогічного працівника			6	6
		2.2.5. Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів			6	6
		3. Модуль 3. Фаховий. Організація освітнього процесу вчителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі			38	38
		3.1. Інваріантна складова модуля			20	20
		3.1.1. Нормативно-правове, навчально-методичне забезпечення предметів мистецької освітньої галузі в контексті реалізації Державних стандартів у закладах загальної середньої освіти			2	2
		3.1.2. Особливості реалізації модельних навчальних програм із предметів мистецької освітньої галузі			2	2
		3.1.3. Сучасні підходи до викладання предметів мистецької освітньої галузі в Новій українській школі			4	4
		3.1.4. Художньо-педагогічна драматургія інтегрованих уроків мистецтва			2	2
		3.1.5. Художньо-педагогічні технології в інтегрованому курсі «Мистецтво»			4	4
		3.1.6. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі у формуванні ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості			2	2
		3.1.7. Ефективні інструменти та практики оцінювання результатів навчальних досягнень учнів з предметів мистецької освітньої галузі			4	4

		3.2. Варіативна складова модуля			18	18
		3.2.1. Компетентнісний підхід у вивченні предметів мистецької освіти галузі в початковій школі			6	6
		3.2.2. Організація вокально-хорової роботи у викладанні музичного мистецтва			6	6
		3.2.3. Аналіз-інтерпретація художнього образу в мистецтві			6	6
		4. Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
		4.1. Установче заняття, вхідне діагностування			2	2
		4.2. Конференція з обміну досвідом			2	2
		4.3. Захист випускних робіт			2	2
		4.4. Вихідне діагностування				
		Разом:	8	2	62	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 кредити ЄКТС				
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована				
9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації				
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Нормативно-правова компетентність (А1.1, А1.2, А1.3); А2 Компетентність стратегічного управління закладом освіти (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Компетентність стратегічного управління персоналом (А3.1, А3.2, А3.3, А3.4, А3.5); Б1 Компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти (Б2.1, Б2.2, Б2.3); В1 Лідерська компетентність (В1.1, В1.2, В1.3, В1.4); В2 Емоційно-етична компетентність (В2.1, В2.2, В2.3); В3 Компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства (В3.1, В3.2, В3.3, В3.4); Г1 Здоров'язбережувальна компетентність (Г1.1, Г1.2, Г1.3, Г1.4,				

		Г1.5, Г1.6); Г2 Інклюзивна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Проєктувальна компетентність (Г3.1); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Інформаційно-цифрова компетентність (Д3.1, Д3.2, Д3.3)
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Плівачук К.В. Пашенко Д.І. Бачинська Є.М. Сотніченко І.І. Бендерець Н.М. Плівачук К.В.. Довгань А.І. Часнікова О.В. Ковальова С.В. Чебан А.Д. Власова В.Г. Дудка А.В. Шевченко А.М. Слободяник Г.І. Луценко Т.М. Аносова А.В.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується в залежності від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідчення про підвищення кваліфікації

18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://kristti.com.ua/ програма:
-----	---	--

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формуванні людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного / повоєнного часу».

1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи

У лекції висвітленні погляди народної педагогіки на роль формування особистості. Розкрито етапи розвитку народної педагогіки та набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури суспільних взаємин, формування у молоді розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Розглянуто ідеальний варіант сучасної педагогіки, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, а також передової практики навчання й виховання дітей у сім'ї. Надано приклади використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні підростаючого покоління. Наголошено, що актуальним є зараз виховання повноцінної, національно свідомої особистості з почуттям власної гідності, з високими моральними якостями, яка вивчає національні ідеали, традиції, звичаї, обряди українського народу.

Відмічено, що нові вимоги, які ставить сучасне суспільство перед школою, зобов'язують учителів вивчати педагогічну спадщину, втілюючи в загальну практику провідні ідеї народної педагогіки.

1.3. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Філософські підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

Очікувані результати за модулем 1

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;

- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї України.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення в психології чи фізіології для поліпшення результативності роботи.
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання й навчання в закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко і переконливо висловлювати думки про історичні аспекти національної ідентичності та ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх шарів суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій у освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, але при цьому відкритість для самокритики й вільність від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя

Нормативно-правове забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Керівник закладу

освіти». Визначення індивідуальних професійних запитів. Формувального індивідуального плану професійного розвитку.

2.1.2. Педагог в системі компетентісно орієнтованої освіти

Виклики сучасного суспільства системі освіти. Основні принципи освіти XXI століття. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок – ключових компетентностей. Учитель – агент змін: коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Вимоги до педагога Нової української школи.

2.1.3. Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності

Поняття «критерії оцінювання» та «індикатори якості педагогічної діяльності», їх взаємозв'язок та значення у педагогічній практиці. Розгляд основних видів критеріїв якості педагогічної діяльності відповідно до вимог «Абетки для директора». Пояснення та приклади індикаторів, що відображають кожен із цих критеріїв. Практика оцінювання та самооцінювання педагогічної діяльності. Застосування критеріїв та індикаторів педагогічної діяльності до підготовки до проходження сертифікації та атестації.

2.1.4. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу

Забезпечення безпеки в закладі освіти відповідно до вимог законодавства. Захист здоров'я учасників освітнього процесу. Безпека на території закладу освіти: контроль доступу та відеоспостереження, безпечний шлях до закладу освіти, проведення профілактичних занять з правил дорожнього руху. Техніка безпеки в кабінетах та лабораторіях, правила безпечного проведення дослідів. Екологічна безпека та гігієна, упровадження екологічно безпечних технологій в освітній процес. Включення тем безпеки життєдіяльності в освітні програми. Проведення занять та тренінгів. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу.

2.1.5. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу.

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних освітніх закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самодопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 2

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- складових професійної компетентності педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в контексті НУШ;
- взаємозв'язку між основними принципами Нової української школи та потребами сучасного суспільства;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку учня в умовах нової парадигми освіти;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- взаємозв'язку між виконанням критеріїв та досягненням освітніх цілей та завдань;
- сучасних тенденцій розвитку освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги НУШ та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність із використанням різних критеріїв та індикаторів якості освіти;
- організовувати освітній процес відповідно до компетентнісного підходу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість і адаптивність;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність та готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у роботу на основі результатів оцінювання.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1 Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння

різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Крайні практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Адаптаційні стратегії та індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його потреб, можливостей та особливостей. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей із різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей із метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз теоретичних підходів до вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: теорія розвитку, психологія виховання та специфічні теорії, пов'язані з особливими видами порушень розвитку. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання. Практичні приклади та рекомендації щодо врахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання навчальних програм для дітей із різними видами особливих освітніх потреб. Інноваційні підходи у сфері освіти, спрямовані на максимальне врахування потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій, розуміння того, що інклюзивна освіта ґрунтується на ідеї включення всіх учнів у освітній процес, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб, знання історії розвитку інклюзивної освіти та міжнародних стандартів;
- методів та підходів до реалізації інклюзивної освіти в закладах освіти, включаючи розробку індивідуальних програм розвитку та індивідуальних навчальних планів та програм, використання різноманітних методів навчання та оцінювання, а також підтримку соціально-емоційного розвитку учнів;

- важливості співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, включаючи вчителів, батьків, психологів та інших спеціалістів, у досягненні спільної мети – створення інклюзивного середовища, яке забезпечує розвиток кожного учня.

Уміння:

- аналізувати теоретичні підходи та концепції інклюзивної освіти, включаючи її історію розвитку та міжнародні стандарти;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;
- співпрацювати з батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу для ефективної реалізації інклюзивної освіти;
- оцінювати ефективність інклюзивного середовища та розробляти стратегії для його подальшого вдосконалення;
- виявляти та адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- ефективно застосовувати теоретичні знання про інклюзивну освіту в практичній діяльності освітніх закладів та сприяти успішному навчанню та розвитку всіх учнів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- повага до різноманітності – цінність індивідуальності кожного учня та важливість створення середовища, де кожен може розвиватися та відчувати себе прийнятим;
- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розуміння труднощів, із якими можуть зіткнутися діти з особливими освітніми потребами, відчуття емпатії. Виявлення толерантного ставлення до інакшості та готовність до співпраці та взаєморозуміння з усіма учасниками освітнього процесу. Відкритість до нових знань та методів, використання можливостей вивчення нових підходів та методик, спрямованих на покращення інклюзивної практики. Відкритість до використання інноваційних засобів та стратегій для досягнення кращих результатів у навчанні та розвитку всіх учнів;
- відповідальність, розуміння важливості своєї ролі у створенні інклюзивного середовища та готовність до співпраці з колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу для досягнення спільної мети.

2.2.2. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи

Тема 1. Профільна освіта в контексті реалізації Державного стандарту Нової української школи

Роль профільної освіти у впровадженні індивідуалізованого підходу до навчання. Переваги і виклики індивідуалізації навчання в контексті профільної освіти. Роль вчителя у підтримці індивідуалізації та диференціації навчання в рамках профільної освіти. Організація профільного навчання – невід’ємна складова регіональної Стратегії розвитку освіти громади. Концептуальні засади профільної середньої освіти. Моделі організації профільної освіти в Новій українській школі. Академічні і професійні ліцеї. Реалізації профільного навчання в закладах середньої освіти академічного спрямування. Профільна освіта як засіб підготовки до майбутньої кар’єри учнів. Ефективність профільної освіти у підготовці учнів до сучасних викликів та можливостей.

Тема 2. Особливості навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» в профільній школі

Роль і значення інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі. Методи і стратегії навчання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній освіті. Диференціація навчальних програм в старшій школі. Особливості навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» на профільному рівні. Програмно-методичне, навчально-методичне і

дидактичне забезпечення профільного навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». Особливості викладання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі. Взаємозв'язок між інтегрованим курсом "Мистецтво" та іншими предметами в профільній освіті. Роль вчителя мистецтва в профільній школі та його підготовка для викладання інтегрованого курсу "Мистецтво". Виклики та перспективи навчання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі.

Тема 3. Організація допрофільної підготовки учнів в базовій школі

Мета, завдання і зміст допрофільної підготовки. Основні принципи допрофільної підготовки. Структура допрофільної підготовки і форми її реалізації. Етапи проведення допрофільної підготовки. Напрями роботи з допрофільної підготовки: інформаційний, психологічний, діяльнісний. Організаційні моделі здійснення допрофільної підготовки.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- концепції профільної освіти як ключового компонента модернізації української освітньої системи;
- сновних принципів індивідуалізації та диференціації навчання в контексті реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти;
- концептуальних засад Нової української школи;
- особливостей організації освітнього процесу на заняттях інтегрованого курсу «Мистецтво» на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного й діяльнісного підходів;
- мети навчального предмета інтегрованого курсу «Мистецтво»; технологій, методів, форм, прийомів навчання, виховання й розвитку учнів засобами мистецької освітньої галузі для класів різних профілів;
- суті індивідуалізованого та диференційованого навчання здобувачів освіти;
- психологічних особливостей розвитку особистості, методів впливу на інтереси, мотивацію здобувачів освіти;
- організації допрофільної підготовки учнів в умовах базової середньої освіти;
- викликів та перспектив розвитку профільної середньої освіти в Україні та її місця у загальній системі освіти країни.

Уміння:

- реалізовувати змістовий, ціннісносвітоглядний, технологічний концепти Нової української школи;
- добирати модельну навчальну програму та підручник з урахуванням особистих можливостей, навчальних можливостей здобувачів освіти, матеріально-технічного забезпечення освітнього закладу, соціальних ризиків;
- планувати навчальний поступ здобувачів освіти, відслідковувати його;
- добирати відповідні цілепокладанню технології, методи, форми, інструменти й засоби навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів та їх інтересів;
- застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) під час підготовки та проведення навчальних занять;
- розвивати в учнів здатність до самооцінювання й самооцінювання, та взаємооцінювання процесу й результатів навчання;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів;

- здійснювати діагностику готовності учнів до навчання, інтерпретації результатів виконання практичних завдань, пошуку та добору технологій, методів, інструментів та засобів навчання, розробки системи освітньої взаємодії на уроці;
- добирати традиційні та інноваційні методики навчання;
- добирати й використовувати завдання для оцінювання результатів навчання учнів, адаптувати їх відповідно до освітніх потреб і можливостей учнів;
- здійснювати допрофільну підготовку учнів та проводити профорієнтаційну роботу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- планування й провадження педагогічної діяльності на засадах дитиноцентризму й педагогіки партнерства;
- пошановування загальнолюдських чеснот: людської гідності, поваги до себе й інших людей, справедливості, взаєморозуміння і взаємоповаги, толерантності, відкритості та соціально-політичних цінностей: свободи, демократії, культурного різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність;
- здатність до емпатії;
- поцінювання здобутків та успіхів учнів в навчання.

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в школі

Тема 1. Демократичне врядування

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство у командах. Фасилітація – як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства, Можливості мотивації до участі в команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників / учасниць команди.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- принципів демократії в школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерства в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- ролі та рис фасилітатора;
- ризиків у роботі команди;
- особливостей методів фасилітації та командного лідерства у школі.

Уміння:

- практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- розробляти алгоритм фасилітаційної зустрічі зі шкільною командою;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- переваги культури демократії у школі;
- ціннісне ставлення до членів команди;
- важливість ролі лідера для підтримки команд.

2.2.4. Комунікативна компетентність педагогічного працівника

Тема 1. Культура мовлення педагогічного працівника

Зміст та критерії поняття культури мовлення. Культура мовлення як важлива передумова ефективної комунікативної діяльності педагога. Належна культура мовлення – свідчення розвинутого інтелекту й високої загальної культури особистості.

Правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність мовлення. Удосконалення усного мовлення та мовленнєвої імпровізації.

Тема 2. Новації Українського правопису

Правописні зміни, закріплені новою редакцією Українського правопису. Орфоепічні й орфографічні норми. Фемінітиви в українській мові.

Тема 3. Диджитал-етикет освітнього простору

Поняття диджитал-етикет (нетикет). Загальні принципи цифрового етикету. Правила віртуальної комунікації. Кодекс диджитал-етикету закладу освіти. Національний текст на цифрову грамотність (цифрограм для освітян). Мовний етикет службових відносин в умовах євроінтеграції.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- основних ознак (критеріїв) культури мовлення;
- норм літературної мови;
- важливості дотримання критеріїв культури мовлення та їхнього значення для розвитку мови в цілому;
- норм та принципів диджитал-етикету.

Уміння:

- дотримуватися норм вимови й наголошування слів, слововживання, побудови висловів, точності, ясності, чистоти, логічності, багатства, доречності мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету;
- редагувати написане;
- доречного використання мовних засобів відповідно до ситуації спілкування;
- спілкуватися у віртуальному просторі, створювати кодекс диджитал-етикету закладу освіти.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- відповідальність та самостійність у питаннях удосконалення культури мовлення;
- усвідомлення необхідності дотримання правил віртуальної комунікації;
- усвідомлення важливості постійного навчання та саморозвитку, формування професійної репутації, іміджу.

2.2.5. Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів

Тема 1. Освітній коучинг як інноваційна технологія розкриття внутрішнього потенціалу особистості

Чим викликаний інтерес до освітнього коучингу. Техніки освітнього коучингу. Цілі коучингу в освіті. Чотири базові етапи коучингу.

Тема 2. Особливості занять в стилі коучингу

Універсальність освітнього коучингу. партнерське комунікативне співробітництво; розкриття потенціалу особистості для досягнення максимально значущого результату; супровід учня, що дозволяє переміститися із зони проблеми в зону ефективного її рішення; сприяння й допомога особистості в пошуку її власних рішень; підтримка учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

Тема 3. Ключові компетенції педагога-коуча

4 головні елементи коучингової взаємодії. Уміння будувати партнерські відносини. Системне та позитивне мислення. Основа коучингу: партнерство, розкриття потенціалу, результат.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- умов, спрямованих на ефективну організацію процесу пошуку учнем шляхів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування;
- інноваційних методик і технологій;
- ключових моментів коучингу.

Уміння:

- встановлювати партнерські взаємовідносини між учнями; визначати завдання для досягнення конкретної мети;
- досліджувати поточну ситуацію чи проблему;
- визначати внутрішні й зовнішні перешкоди на шляху до результату;
- аналізувати можливості для подолання труднощів у вирішенні проблеми;
- домовлятися про те, що конкретно повинно бути зроблено і у які терміни.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до загальнолюдських цінностей;
- демонстрація ціннісного ставлення до учасників освітнього процесу;
- визначення важливості використання освітнього коучингу.

Модуль 3. Фаховий Організація освітнього процесу в мистецькій освітній галузі**3.1. Інваріантна складова модуля****3.1.1. Нормативно-правове, навчально-методичне забезпечення предметів мистецької освітньої галузі в контексті реалізації Державних стандартів у закладах загальної середньої освіти**

Законодавство в галузі освіти. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Цілісне бачення реформи «Нова українська школа». Державні стандарти початкової та базової середньої освіти. Мистецька освітня галузь у Новій українській школі: мета, її реалізація в освітньому процесі, компетентнісний потенціал, специфіка опанування учнями / ученицями базових знань із мистецтва; вимоги до обов'язкових результатів навчання. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Освітня програма закладу: структура та зміст. Річний навчальний план. та конкретні результати навчання. Наступність у досягненні очікуваних результатів мистецької освітньої галузі між ланками та циклами освіти.

3.1.2. Особливості реалізації модельних навчальних програм із предметів мистецької освітньої галузі

Особливості структури й змісту освітніх програм з предметів мистецької освітньої галузі. Модельні навчальні програми мистецької освітньої галузі. Зміст та види мистецької освітньої діяльності учнів. Академічна свобода вчителя. Розроблення навчальної програми на основі модельної навчальної програми та планування занять на її основі. Конструктор уроків.

3.1.3. Сучасні підходи до викладання предметів мистецької освітньої галузі в Новій українській школі

Реалізація особисто орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходу в навчанні учнів засобами мистецтва.

Реалізація інтегративного підходу в навчанні учнів мистецтву. Специфіка реалізації інтегративного підходу в навчанні учнів мистецтву в 1-2 та 3-4 класах. Інтегрований курс. Інтегрований урок. Види інтеграції: вертикальна, горизонтальна, тематична, інтеграція способу дій.

Принципи навчання мистецтва: діалогічності, фасилітації, культуровідповідності, полікультурності, рефлексивності, зв'язку освіти з життям, художньо-творчої індивідуалізації, інтегративності, креативності, активності, емоційної насиченості.

3.1.4. Художньо-педагогічна драматургія інтегрованих уроків мистецтва

Емоційна й естетична специфіка педагогіки мистецтва в організації мистецької діяльності. Типи й жанри уроків мистецтва. Особливості організації та модель інтегрованого уроку мистецтва. Орієнтовний план художньо-педагогічної драматургії інтегрованого уроку мистецтва (інтродукція, зав'язка, кульмінація, розв'язка, coda). Творчий характер мистецького процесу. Взаємозв'язок між музичним і образотворчим компонентом у структурі уроку. Аналогії між видами мистецтва з урахуванням специфіки художньої мови кожного.

3.1.5. Художньо-педагогічні технології в інтегрованому курсі «Мистецтво» та інноваційні методики НУШ

Поняття художньо-педагогічної технології в мистецькій освіті. Інтерактивні технології – фундамент викладання мистецтва. Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології. Інтерактивні художньо-педагогічні технології. Цілісність мистецької діяльності. Ігрові художньо-педагогічні технології. Сузестивні та терапевтичні художньо-педагогічні технології. Здоров'язбережувальні музикотерапевтичні технології.

Технології, які застосовуються в НУШ (проблемне навчання, кооперативне навчання, проєктне навчання, технології розвитку критичного мислення, технології розвитку креативного мислення тощо). Огляд та аналіз кращих практик вітчизняного та міжнародного досвіду в контексті організації освітнього процесу.

3.1.6. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі у формуванні ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості

Універсальні можливості мистецької освітньої галузі в розвитку особистості. Реалізація ключових компетентностей та наскрізних умінь у процесі вивчення предметів мистецької галузі. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі. Особливості формування в учнів ключових компетентностей та наскрізних умінь засобами мистецької освіти.

3.1.7. Ефективні інструменти та практики оцінювання результатів навчальних досягнень учнів із предметів мистецької освітньої галузі

Оцінювання та оцінка. Принципи оцінювання. Механізми забезпечення академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів. Функції та форми оцінювання. Об'єкти оцінювання. Основні види оцінювання. Критерії та шкали (підходи) оцінювання. Орієнтовна рамка оцінювання навчальних досягнень учнів.

Сутність формуального оцінювання. Методи отримання вчителем зворотного зв'язку щодо сприймання та розуміння учнями навчального матеріалу. Педагогічні техніки, методи й прийоми формуального оцінювання, інструменти (паперові, цифрові тощо) здійснення.

Самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. Оцінювання результату й процесу групової форми діяльності (парна, командна тощо).

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 3

Знання й розуміння:

- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері загальної мистецької освіти;
- сутності й змісту мистецької освітньої галузі Державних стандартів початкової, базової середньої, повної загальної освіти (відповідно до фаху здобувача / здобувачки

освіти): мети та компетентнісного потенціалу; основних груп обов'язкових результатів навчання учнів в освітній галузі; загальної характеристики базових знань;

- особливостей викладання предметів мистецької освітньої галузі на засадах концепції «Нова українська школа»;
- методів і прийомів для організації різних видів оцінювання, розвитку в учнів здатності до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти, модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- проєктувати навчальні заняття на основі навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти, календарного планування;
- розвивати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до їх застосування в навчальних та життєвих ситуаціях;
- прогнозувати ефективність застосування елементів формульованого оцінювання у педагогічній діяльності та здійснювати різні види оцінювання результатів навчання учнів (формульоване, поточне, підсумкове).

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності професійних компетентностей чинним вимогам;
- формування здорового способу життя на ціннісній основі;
- планування освітньої діяльності, самостійної розробки дидактичних матеріалів; формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- готовність до партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу.

3.2. Варіативна складова модуля

3.2.1. Компетентнісний підхід у вивченні предметів мистецької освіти галузі в початковій школі.

Тема 1. Компетентнісний потенціал предметів мистецької галузі в контексті реалізації Державного стандарту початкової школи

Нові можливості компетентнісного змісту мистецької освітньої галузі у ціннісному вимірі НУШ в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти . Компетентність як освітній результат та динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь особи. Формування ключових, міжпредметних та предметних компетентностей молодших школярів/школярок засобами мистецтва. Специфіка реалізації компетентнісного підходу у навчанні учнів мистецтву у 1-4 класах.

Тема 2 Особливості реалізації змістових ліній у вивченні мистецьких предметів

Освітня галузь “Мистецтво” як складова Державного стандарту. Особливості типових освітніх програм мистецької освітньої галузі. Компетентнісний зміст і структура програми “Мистецтво”.

Змістові лінії: художньо-творча діяльність; сприймання та інтерпретація мистецтва; комунікація через мистецтво. Компетентнісне навчання на уроках мистецтва.

Компетентність як освітній результат та динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь особи. Формування ключових компетентностей молодших школярів/школярок засобами мистецтва. Специфіка реалізації компетентнісного підходу у навчанні учнів мистецтву у 1-4 класах.

Тема 3. Оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з мистецтва: види, об’єкти, критерії та підходи

Організаційно-педагогічні умови оцінювання в закладі освіти. Система оцінювання результатів навчання учнів у початковій школі. Оцінювання ключових компетентностей і наскрізних умінь учнів. Свідомість досягнень як форма оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на уроках мистецтва.

Удосконалення навичок учителів, учнів і батьків/осіб, які їх замінюють, з оцінювання. Особливості оцінювання мистецьких навчальних досягнень учнів. Технологія мистецького портфоліо.

Формувальне оцінювання: сутність, навчальні цілі, критерії успіху, зворотний зв'язок, самооцінювання та взаємооцінювання. Вербальне оцінювання. Рівневе оцінювання.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- концептуальних засад реформування мистецької освітньої галузі в контексті положень Концепції «Нова українська школа»;
- мистецької освітньої галузі Державного стандарту початкової школи;
- специфіки та методики викладання предметів мистецької освітньої галузі у початковій школі.

Уміння:

- моделювати сучасний урок інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-4 класах;
- формувати і розвивати у здобувачів освіти компетентності (ключові, предметні) на основі реалізації особисто-орієнтованого, інтегрованого, діяльнісного, компетентнісного підходів до навчання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності власних професійних компетентностей чинним вимогам;
- партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу;
- формування здорового способу життя на ціннісній основі

3.2.2. Організація вокально-хорової роботи у викладанні музичного мистецтва

Тема 1. Методичні рекомендації щодо організації роботи вокально-хорових колективів

Вокально-хорова робота в закладах освіти, завдання та зміст. Характерні особливості організації вокально-хорового колективу. Кількісний склад, умови створення та вимоги до керівника вокально-хорового колективу.

Тема 2. Вокально-хорова робота в процесі інтеграції

Головні завдання вокально-хорової роботи з дітьми шкільного віку. Особливості проведення вокально-хорової роботи з учнями початкової та основної школи. Наслідувальний спів. Інструментальний супровід при роботі над піснею. Етапи виконання роботи при розучуванні пісні.

Тема 3. Вокально-хорова робота з різновіковими категоріями учнів закладу середньої освіти

Методи роботи у вокально-хоровому колективі. Формування та розвиток співацьких навичок. Регістри та вокальна позиція. Робота над розучуванням вокального твору. Методично-дидактичні аспекти вокально-хорової роботи. Методика розучування пісні з учнями початкової школи. Методика роботи над вокальним твором з учнями старшої школи. Гігієна та охорона дитячого голосу.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання й розуміння:

- структури обов'язкових результатів навчання;
- видів та етапів планування освітнього процесу;
- методики розвитку професійних якостей;
- видів інтеграції в навчання, підходів до інтегрованого навчання учнів;
- визначальних характеристик освітнього середовища.

Уміння:

- інтегрувати сучасні тенденції розвитку культури (науки, мистецтва, спорту тощо);
- організовувати безпечне і здорове освітнє середовище;
- добирати традиційні та інноваційні методи навчання;
- дотримуватися принципу академічної доброчесності;
- впроваджувати в практику роботи здобутки кращих міжнародних освітніх систем;
- визначати проблемні питання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здійснення професійної діяльності з урахуванням принципів дитиноцентризму, розвитку особистості, педагогіки партнерства;
- готовність застосовувати нові підходи до організації роботи вокально-хорового колективу, мотивація до розроблення нових інструментів оцінювання власної педагогічної діяльності.

3.2.3. Аналіз та інтерпретація художнього образу в мистецтві

Тема 1. Сприймання та інтерпретація мистецтва як змістова лінія в інтегрованому курсі «Мистецтво» в Новій українській школі

Сприймання мистецтва як виду мистецької діяльності на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» та пізнанні художньої картини світу. Духовно-ціннісний потенціал мистецтва в реалізації змістової лінії. Особливості емоційного сприймання творів музичного й образотворчого мистецтва. Загальновизнані типи інтерпретації (виконавська, вербальна, наукова та звичайна) художніх творів різних видів мистецтва. Зміст понять: «аналіз» «інтерпретація», «художня інтерпретація», «художньо-педагогічна інтерпретація» «художня інтерпретація творів мистецтв». Художня інтерпретація як творчий процес. Мистецько-інтерпретаційна компетентність учителя мистецтва в організації мистецького сприймання учнів. Від сприймання мистецького образу до мистецької компетентності учня.

Тема 2. Аналіз та інтерпретація художнього образу в музичному й образотворчому мистецтві

Поняття художній образ», «музичний образ» «художній образ в мистецтві», «мистецький образ». Специфіка художньої форми в мистецтві. Особистісно значущі смисли співзвучності духовного світу особистості, її художньо-естетичного досвіду з ціннісним смислом мистецького образу. Засоби музичної й художньої виразності мистецького образу. Етапи сприймання художнього образу на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». План-аналіз сприймання музичного й образотворчого образу мистецтва. Інтерпретація засобів музичної й художньої виразності. Інтегровані зв'язки у сприйманні

музичного й художнього образу. Ціннісне ставлення до мистецького твору в системі розвитку наскрізних умінь учнів у НУШ.

Тема 3. Методи сприймання, аналізу та інтерпретації художнього образу мистецького твору на уроках мистецтва

Інтерпретація творів мистецтва як важливий чинник образотворення в художньо-практичній діяльності учнів. Класифікація методів сприймання мистецького образу. Метод роздумів про музику. Метод створення композицій. Метод музичного узагальнення. Метод створення художнього контексту. Метод моделювання художньо-творчого процесу. Метод інтонаційно-стильового осягнення музики. Метод художньо-педагогічного аналізу. Метод співпереживання. Метод порівняння мистецького образу. Фасилітована дискусія. Метод діалогової взаємодії.

Очікувані результати за варіативним спецкурсом

Знання і розуміння:

- засобів мистецької виразності в сприйманні мистецького образу;
- методів, форм, технологій організації мистецького сприймання на уроках мистецтва,;
- методів аналізу та інтерпретації художнього образу в мистецтві;
- методів впливу мистецтва на духовно-ціннісний розвиток особистості учнів;
- різних видів, форм, жанрів мистецтва;
- особливостей формування мистецького сприймання в учнів різного віку та його впливу на розвиток загальнокультурної компетентності.

Уміння:

- здійснювати аналіз та інтерпретацію художнього образу мистецького твору;
- висловлювати думку та емоції та враження при сприйманні мистецького образу;
- описувати враження від мистецьких творів;
- спілкуватися й взаємодіяти з мистецтвом;
- застосовувати методи й форми мистецького сприймання;
- розуміти логіку й композиційну побудову художньої форми;
- застосовувати сучасні цифрові технології для створення, презентації та популяризації художніх образів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення цінностей художнього образу мистецького твору;
- розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання довкілля як об'єкту для художньо-образної інтерпретації;
- сприймання мистецького твору як форми самовираження людини, на яке вона має право.
- розуміння значущості мистецтва для суспільного розвитку; повага до прав і свобод людини, зокрема до свободи слова й думки, виражених через мистецтво.

Рекомендовані джерела

1. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
2. Андрющенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104). С. 67-73.
3. Аристова Л.С. Проектна діяльність на уроках музики. *Мистецтво та освіта*. 2016. № 3, С. 17–19.
4. Аристова Л.С. Реалізація змістової лінії “Сприймання та інтерпретація мистецтва” в курсі “Мистецтво. 1 клас”. *Мистецтво та освіта*. 2018. № 3 (89), С. 11–14.

5. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С.11-14.
6. Бівол О.С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2012. № 3 (39), С. 103-107.
7. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4, С. 12-17.
8. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України URL: https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550_cd8.pdf
9. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
10. Вовк Л., Шатайло Н. Інтерпретація творів мистецтва як важливий чинник образотворення в художньо-практичній діяльності учнів. *Мистецтво та освіта*. 2014. № 4 (74), С. 17–21.
11. Волошенюк О.В., Чорний О. В. Методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ : навчально-методичний посібник. Київ: Академія української преси, Центр Вільної Преси, 2020. 54 с.
12. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Харків : Основа, 2007. 302 с.
13. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
14. Гайдамака О.В. Вивчення предметів художньо-естетичного циклу в школі: методичні рекомендації. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 3 (85), С. 48–52.
15. Гайдамака О.В. Пріоритети початкової загальної мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. 2018. № 1 (87), С. 10–13.
16. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2008. №4, С. 17-25.
17. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 2 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 104 с.
18. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 3 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2021. 111 с.
19. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 4 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2022. 106 с.
20. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
21. Державний стандарт базової загальної освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
22. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
23. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
24. Європейське мовне портфоліо : методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
25. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посібник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
26. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
27. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>

28. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
29. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2, С. 95-98.
30. Ілліна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. 2018. № 24, С. 63-66.
31. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
32. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
33. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. 2005. №9-10, С.4-10.
34. Калініна Л.М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63), С. 10-24.
35. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
36. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти*. 2006. № 7, С. 7-9.
37. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. (дата звернення: 30.11.2022).
38. Ковальова С. Комплекс та особливості інтонацій мистецтв. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК. 2020. № 12(235), С. 21-23.
39. Ковальова С.В. Вчимося сприймати архітектурне мистецтво : навчально-методичний посібник. Біла Церква, 2015. 320 с.
40. Ковальова С.В. Дидактична модель формування предметних компетентностей засобами музичного мистецтва. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2013. Вип. 8. Ч. 1, С. 57-64.
41. Ковальова С.В. Інноваційні художньо-педагогічні технології у практиці викладання шкільних мистецьких дисциплін: науково-методичний посібник / за ред. С.В. Ковальнової. Біла Церква : КОІПОПК, 2014. 160 с.
42. Ковальова С.В. Концептуальні основи інтеграції мистецької освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2012. Вип. 5. Ч. 2, С. 47-56.
43. Ковальова С.В. Музикотерапія у збереженні психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій. Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: проблеми та технології забезпечення: тези XIV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції з організаційної та економічної психології (21 травня 2020 року) / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Н.М. Бендерець, А.М. Шевченко, О.В. Креденцер. Біла Церква, 2020. С. 93-99.
44. Ковальова С.В. Музично-психологічні та музично-ритмічні витоки логоритміки. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 6 (248), С. 8-42.

45. Ковальова С.В. Народне і професійне музичне мистецтво Київщини у ХІХ-ХХ століттях : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Виховання дітей та учнівської молоді в контексті сучасних соціокультурних викликів». 2022. С.33-35
46. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді: навчальний посібник. Ч.1. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2012. 150 с.
47. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді : навчальний посібник. Ч.2. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2013. 275 с.
48. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді : навчальний посібник. Ч.3. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2013. 204 с.
49. Ковальова С.В. Принципи навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 4 (246), 34-42.
50. Ковальова С.В. ПРОГРАМА тренінгу для вчителів музичного та образотворчого мистецтва, які викладатимуть інтегрований курс “Мистецтво” за принципами Нової української школи в початкових класах закладів загальної середньої освіти. Біла Церква: КНЗ КОР “КОІПОК”, 2020. 18 с.
51. Ковальова С.В. Психолого-педагогічні умови розвитку музичного сприймання учнів як складової змістової лінії “Сприймання та інтерпретація мистецтва” на уроках музичного мистецтва . Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2022. № 3 (257), С. 4-19.
52. Ковальова С.В. Реалізація художньо-практичної змістової лінії у процесі вокально-хорової роботи над піснею на уроках музичного мистецтва у закладах загальної середньої освіти. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2022. № 1-2 (255-256), С. 4-15.
53. Ковальова С.В. Спеціальні методи музичного навчання у реалізації нового змісту шкільної мистецької освіти в початковій та основній школі. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК. 2020. № 5(235), С. 56-70.
54. Ковальова С.В. Упровадження інтегрованих курсів "Мистецтво", "Художня культура" у загальноосвітніх навчальних закладах. Мистецтво та освіта. 2009. № 2, С. 7-12.
55. Ковальова С.В. Філософія сучасної мистецької освіти як концептуальна основа мистецької освітньої галузі. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 11, С. 49-62.
56. Ковальова С.В. Цифрова компетентність вчителя мистецтва як умова професійного розвитку в системі післядипломної освіти : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики» (27-28 квітня 2022 року). 2022. С.36-40
57. Комаровська О.А. Інтеграція мистецтв у вихованні талантів. Обдарована дитина. 2005. № 8, С. 38–47.
58. Комаровська О.А. Мистецька освіта: глибина й багатогранність. Мистецтво та освіта. 2016. № 2, С. 6–9.

59. Кондратова Л.Г. Електронні підручники та інформаційні технології на уроках музики. Мистецтво та освіта. 2016. № 2, С. 10–14.
60. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
61. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
62. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258
63. Копко Л.І. Інтегрований урок музичного мистецтва як засіб формування особистості школяра. Мистецтво в школі. 2015. № 4, С. 2–8.
64. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28), С. 117-129.
65. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во ПП Щербатих О.В., 2011. 104 с.
66. Кравченко Г. Формування професійної компетентності викладачів. Імідж сучасного педагога. 2010. № 9 (108), С. 12–16.
67. Кравченко Л.М., Масевська О.М. Європейський досвід формування художньо-практичної компетентності особистості. Мистецтво та освіта. 2017. № 3 (85), С. 6–9.
68. Краснова Н.М. Види візуалізації музичних образів. Мистецтво та освіта,. 2017. № 1 (83), С. 43–47.
69. Кремень В.Г. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30 річчя незалежності України) : монографія / Національна академія педагогічних наук України. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 128 с.
70. Кремень В.Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
71. Кремень В.Г., Ляшенко О.І., Локшина О.І. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : наук. - аналіт. доп. НАПН України, Ін - т педагогіки НАПН України. Київ: Педагогічна думка, 2020. URL:<https://undip.org.ua/library/naukovo-analitychna-dopovid-zahalna-serednia-osvita-ukrainy-v-konteksti-osvity-krain-yevropy-tryvalist-i-struktura/>
72. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32-37.
73. Куля О.М. Патріотичне виховання школярів на традиціях українського народу. Виховна робота в школі. 2017. №2, С. 9-11.
74. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 122, С. 144-150.
75. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : ВГ «Основа», 2008. 320 с.
76. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог*. 2005. № 1, С. 19-22.
77. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2006. Вип. 25, С. 102-106.
78. Масол Л.М. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2019. 208 с.: іл.
79. Масол Л.М. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 160 с.: іл.
80. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: <https://bit.ly/3VVlO0D>
81. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.

82. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
83. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 2-15.
84. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H.M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2019. 208 s.
85. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
86. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4, С.36-42.
87. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
88. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
89. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посібник. Київ, 2020. 104 с.
90. Пометун О.І., Сущенко І.М. Основи критичного мислення: метод. посібник для вчителів. Дніпро: ЛПРА, 2016. 156 с.
91. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
92. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380.
93. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
94. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://sje.gov.ua/law/zakon-ukraini-N-463-ix-pro-povnu-zagalnu/>
95. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
96. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
97. Про професійну освіту : Закон України від 10.02.1998 № 103/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>
98. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
99. Просіна О.В. Інтегроване навчання як педагогічна категорія : специфіка у викладанні предметів мистецького циклу. *Педагогіка і психологія*. 2017. № 1, С. 33-38.
100. Рагозіна В.В. Вчимося творити у митців : методика художньо-творчої діяльності дитини. *Мистецтво та освіта*. 2016. № 3, С. 24–29.
101. Рудницька І. Інноваційна діяльність як основа творчої самореалізації вчителя. *Вища освіта України*. 2007. № 4, С. 79–83.
102. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / укладач А.В. Аносова; за заг. ред. Е.А. Пінковської, Т.В. Черкашиної. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с.
103. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : Наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
104. Сенчина Н.Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
105. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. *Актуальні питання сучасної інформатики*. 2023. № 3, С. 92-95.

106. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції*. Житомир. 2017. С. 21-29.
107. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. Київ : ІЗМН, 1997. 232 с.
108. Степанова Н.М., Кудін В.С. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
109. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
110. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін.; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
111. Технології професійного розвитку педагогів: навч.-метод. посіб. /упорядники: Т.М. Сорочан, М.І. Скрипник; Держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менеджменту освіти». Київ, 2016. 231 с. URL: <https://bit.ly/3j19Fso>
112. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : Наказ МОН України від 10.12.2021 р. № 1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
113. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад.: Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В. Київ, 2018. 6 с.
114. Типові освітні програми. URL: <https://bit.ly/3EW5dlM>
115. Удовиська Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). *Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис*. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
116. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
117. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.
118. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12, С. 136-139.
119. Швець Т. Тьюторські компетенції, або Чому не кожен вчитель може стати тьютором. 2018. URL: <https://bit.ly/3irvxgm>
120. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
121. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. *Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції*. Рівне. 2018. С. 219-224.